

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitaja

Hanna Sokura ja Tinja Rapo

Muuntohuumeet nuorten keskuudessa - kysely lappeenrantalaisille 9.luokkalaisille

Opinnäytetyö 2017

Tiivistelmä

Hanna Sokura ja Tinja Rapo
Muuntohuumeet nuorten keskuudessa, kysely lappeenrantalaisille
9.luokkalaisille, 36 sivua, 3 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala. Lappeenranta
Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja
Opinnäytetyö 2017
Ohjaaja: yliopettaja Päivi Löfman, Saimaan ammattikorkeakoulu

Muuntohuumeet ovat viime vuosina yleistyneet huomasti Suomessa. Mediasta saamme jatkuvasti lukea uutisia muuntohuumeista ja myös niihin liittyvät kuolin-tapaukset ovat lisääntyneet. Muuntohuumeet tarkoittavat synteettisiä aineita, jotka on johdettu jo olemassa olevista huumeista, eikä laki ole välttämättä määritellyt niitä vielä huumeiksi. Vaarallisiksi ne tekee juuri niiden koostumus ja käyttäjien tietämättömyys siitä, mitä aineet sisältävät. Tämä aiheuttaa haasteita myös hoitohenkilökunnalle, koska ei tiedetä mitä aineita käyttäjä on loppujen lopuksi ottanut.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lappeenrantalaisten 9.luokkalaisten tietämystä muuntohuumeista. Tarkoituksena oli selvittää myös, onko heillä käyttökokeiluja, ja onko muuntohuumeista muodostumassa ongelma Lappeenrannassa.

Työ toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, strukturoituna kyselynä, johon vastasi kahden lappeenrantalaisen yläkoulun 9.luokkalaiset. Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla. Teoriaosuudessa käsiteltiin muun muassa nuorten päih-teidenkäyttöä yleisesti, ja erilaisia, jo tunnettuja muuntohuumeita sekä lainsäädäntöä, joka voi olla hyvin epäselvä muuntohuumeiden osalta, ja alati muuttu-vaa.

Tutkimuksemme tärkeimmät tulokset olivat, että kyselyyn vastanneilla ei ollut yhtään käyttökokeiluja, mutta yllättävän moni kuitenkin tunsi jonkun toisen muuntohuumeiden käyttäjän. Suuri osa oli myös kuullut muuntohuumeista ja heistä noin puolet tiesi mitä muuntohuumeet ovat. Tutkimuksesta kävi kuitenkin ilmi, että olisi hyvä lisätä nuorten tietämystä muuntohuumeista, koska osa kommentoi, että kysymyksiin on hankala vastata, kun ei edes tiedä mitä muun-tohuume sanana tarkoittaa.

Hyvä jatkotutkimusaihe olisikin pitää nuorille kouluissa luento muuntohuumeis-ta, tai selvittää saman tyyppisellä kyselyllä, mikä tilanne on vanhempien nuorten keskuudessa esimerkiksi ammattikoulu- ja lukioikäisillä.

Asiasanat: nuoret, päih-teidenkäyttö, muuntohuumeet, lainsäädäntö

Abstract

Hanna Sokura, Tinja Rapo

Design drugs and teenagers, enquiry to 9th grade pupils in Lappeenranta, 38 pages, 3 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree program in Nursing

Bachelor's Thesis 2017

Instructor: Principal Lecturer Päivi Löfman, Saimaa University of Applied Sciences

Design drugs have become dramatically more common in the past few years in Finland. There has been continuously news in media about them and also the fatality is grown. Design drugs refer to synthetic substances that are derived from other drugs and they are not necessary illegal yet. They are dangerous because of their composition and users do not know what these drugs contain. This is also problematic for the nursing staff because nobody knows what drugs the patient has taken.

The purpose of this thesis was to find out how much 9th grade teenagers from Lappeenranta know about design drugs and what design drugs mean. Furthermore, the authors wanted to investigate if the pupils have some experiences of using them and if the design drugs are becoming a problem in Lappeenranta.

The thesis is quantitative and the target group included all the youngsters in grade nine in two schools of Lappeenranta. The results were analysed with a SPSS Statistics-program. The theory part included information about teenagers, intoxicants, different kinds of design drugs and legislation about the drugs.

According to the results nobody takes design drugs but surprisingly many knew someone who used them. Most of the teens had heard about design drugs and approximately half of the teenagers knew what they were. It would be good to increase the knowledge of design drugs because some of the answerer wrote that it was hard to respondents some of the questions because they did not even know what design drug meant.

A further research topic could be an enquiry directed to students in high school or vocational school to see their viewpoint.

Keywords: teenagers, using intoxicants, design drugs, legislation

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Nuoruus.....	6
2.1	Varhaisnuoruus.....	6
2.2	Keskinuoruus.....	7
3	Nuorten päihteidenkäyttö.....	8
4	Muuntohuumeet.....	9
4.1	Tutkimuskemikaalit.....	10
4.2	Yleisimpiä muuntohuumeita.....	11
5	Huumausainevalvonta ja huumausainelaki.....	14
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	16
7	Opinnäytetyön toteutus.....	16
7.1	Tutkimustyyppi ja aineiston keruu.....	17
7.2	Aineiston analyysi.....	18
8	Tutkimuksen tulokset.....	19
8.1	Nuorten tietämys ja kokemukset muuntohuumeista.....	19
8.2	Millainen ongelma muuntohuumeet ovat Lappeenrannan alueella nuorten keskuudessa?.....	19
9	Eettiset näkökohdat.....	25
10	Pohdinta.....	26
10.1	Pohdintaa muuntohuumeista.....	27
10.2	Prosessin pohdinta.....	27
10.3	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	28
10.4	Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet.....	28
	Kuviot.....	29
	Lähteet.....	29

Liitteet

Liite 1 Kysymyslomake

Liite 2 Saatekirje

Liite 3 Suostumuslomake

1 Johdanto

Muuntohuumeet ovat rantautuneet myös Suomeen ja Etelä-Karjalaan. Aihe on vain vähän tutkittu, mutta muuntohuumeet ovat kasvava ongelma. Tarkoituksemme onkin tehdä kysely lappeenrantalaisille 15-16-vuotiaille nuorille liittyen muuntohuumeiden käyttöön selvittääksemme tilannetta Lappeenrannan seudulla. Teemme opinnäytetyötutkimustamme varten kyselyn kahden Lappeenrannan yläkoulun 9.-luokkalaisille.

Muuntohuumeet aiheena on saanut viime aikoina mediassa paljon huomiota, ja tullia ja poliisia työllistää entistä enemmän aineiden leviäminen ja suosion kasvaminen. Uusia muuntohuumeita kehitetään jatkuvasti lisää, eikä lainsäädäntö pysy perässä, vaikka lakiuudistuksia onkin tehty.

Muuntohuumeita ja niiden käyttöä on tutkittu vain vähän, eikä muuntohuumeiden koostumusta tai vaikutuksia elimistöön pystytä aina tietämään. Tämä lisää muuntohuumeiden aiheuttamaa myrkytysriskiä ja kuolemantapauksia. Nuoria saattaa houkuttaa aineiden helppo saatavuus, halpuus ja niin sanottu laillisuus. Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää muuntohuumeiden käytön laajuus Lappeenrannan alueella, ja sitä kuinka paljon nuoret tietävät muuntohuumeista.

Päihteiden käyttö nuorten keskuudessa on kasvava ongelma ja muuntohuumeet ovat vaarallinen lisä tälle ongelmalle. Hoitohenkilökunnan tulisi tietää enemmän muuntohuumeiden käytön riskeistä ja hoidosta.

Muuntohuumeiden käyttö on kansainvälistä ja internetistä löytyy useita muuntohuumeiden myyntisivustoja. Lisäksi uusia huumetyyppejä kehitetään jatkuvasti lisää, joten valvonta ja käyttäjien hoito on vaikeaa. Hoitoon tulevat eivät välttämättä tiedä itsekään mitä on ottaneet, ja vaikka tietäisivätkin, kukaan ei voi loppujen lopuksi tietää aineen tarkkaa koostumusta tai vaikutuksia. Lisäksi käyttäjät ovat usein sekakäyttäjiä. (Lapatto-Reiniluoto, Tacke & Hoppu 2011, 16-17.)

Aikaisemmin muuntohuumeet luokiteltiin Suomen lainsäädännössä lääkkeisiin, kunnes vuoden 2014 lopussa lainsäädäntöä muutettiin niin, että muuntohuumeet siirrettiin huumausainelain alaisiksi. Kiellettyjen aineiden luetteloon lisättiin

150 uutta muuntohuumetta, joiden käyttö, valmistus, varastointi, maahantuonti, markkinointi ja myynti on kielletty. (Fimea 2014.)

Opinnäytetyön myötä saamme paremman kuvan nuorten huumeekulttuurista ja ymmärrämme nuoria paremmin. Ymmärrämme myös päihdeistä enemmän ja päihdehuollosta. Tutkimuksemme toimii työkaluna päihdehuollon työntekijöille, sillä tavoitteenamme on selvittää ajankohtaista tietoa siitä, kuinka laaja ongelma muuntohuumeet Lappeenrannassa on. Työ syventää ammatillista osaamistamme nuorten parissa ja saamme tietoa heidän mielipiteistään huumaavista aineista.

Teoriaosuudessa muun muassa käsittelemme nuorten yleistä päihdeidenkäyttöä sekä muuntohuumeita yleisesti. Käsittelemme myös lainsäädäntöä muuntohuumeiden osalta.

2 Nuoruus

Nuoruus on kulttuurisidonnainen käsite. Sillä tarkoitetaan ikäkautta lapsuuden ja aikuisuuden välillä. Yleisesti voidaan sanoa, että se sijoittuu ikävuosiin 13–22. (Wikipedia 2016.) Käsittelemme tässä varhaisnuoruutta ja keskinuoruutta, koska ne liittyvät tutkimuksemme kohderyhmään.

2.1 Varhaisnuoruus

Varhaisnuoruus tai murrosikä ajoittuu ikävuosiin 12–15. Varhaisnuorella, murrosiässä, persoonan ja tunne-elämän alueella tapahtuu isoja muutoksia. Murrosiässä nuori kokee tunnekuohuja, ja aiempi elämäkokemus ja perheen sisäiset suhteet vaikuttavat nuoren tapaan käsitellä asioita ja elämän eri osa-alueiden haasteita. Nuori käy läpi erilaisia tunteita itseään ja vanhempiaan kohtaan, sekä tuntee ristiriitaa lapsuuden ja aikuisuuden välillä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016a.)

Ystävyyssuhteet ovat tärkeitä. Nuori oppii tunnistamaan ystävyyssuhteissa saman henkisiä ihmisiä, joiden kanssa viihtyy. Toisaalta myös ystävyyssuhteissa koetaan riitoja ja pettymyksiä, joiden selvittämisessä nuori kehittyi ihmissuhteiden vuorovaikutuksessa. Epävarmuus, hyväksynnän tarve ja massaan kuuluminen tunne voivat olla positiivisuuden ohessa myös negatiivisia jolloin nuori voi ajautua huonoon seuraan. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016b.)

2.2 Keskinuoruus

Keskinuoruus ajoittuu ikävuosiin 15–18. Keskinuoruudessa murrosiän pahimmat kuohunnat ovat helpottaneet. Nuori tarvitsee omaa tilaa, ja suhde äitiin ja isään muuttuu, tarve itsenäisyyteen on olemassa, mutta myös vanhempien tuki ja aika ovat tärkeitä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016c.)

Keskinuoruus on tärkeää aikaa persoonallisuuden ja tunne-elämän kehityksessä. Tässä iässä nuori kehittyi omaksi persoonaksi mielipiteineen, asenteineen ja mieltymyksineen. Keskinuoruudessa tärkeintä on yhtenäisen, sisäisesti ristiriidattoman identiteetin luominen. Epävarmuus oman ulkonäön suhteen kuuluu asiaan. Nuori voi käyttäytyä ääriäidasta toiseen esimerkiksi pukeutumiseen, kampauksiin ja meikkaamiseen liittyen. On tärkeää antaa nuorelle tilaa päättää henkilökohtaisista asioistaan niin kauan kun ne eivät vaaranna hänen terveyttään ja turvallisuuttaan. Vanhempien vastuulla on kuitenkin vielä asettaa nuorelle turvallisuuteen liittyvät rajat. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016d.)

Kaverisuhteissa yhdistäviä asioita ovat arvot, samanlaiset asenteet. Ystävän kanssa nuori käsittelee kasvuun ja aikuisuuteen liittyviä asioita. Kaveriryhmässä nuori voi kokeilla rajojaan, sekä kehittää tietojaan ja taitojaan, ja tuoda esille omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Samalla nuori opettelee ryhmässä olemista. Kaverien kanssa tehdään ja koetaan eri asioita ja yksinäisyys on tämän takia nuoren kehitykselle riski. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2016e.)

3 Nuorten päihteidenkäyttö

Suomen päihdehoitojärjestelmä on rakennettu alkoholista aiheutuvien haittojen ympärille. Kuitenkin nykyään huumeet ovat tärkein syy siihen, miksi nuoret ja nuoret aikuiset tulevat päihdehoitoon. Perinteisten huumeiden lisäksi katukuvaan on tullut uusi huumeekulttuuri; muuntohuumeet, joiden käyttö on vielä tois-
taiseksi ollut vähäistä, mutta joiden lisääntymiseen tulisi Suomessa varautua. Kukaan ei vielä tiedä, mitä muuntohuumeet tuovat tullessaan. (Vihavainen 2015,11.)

Joka neljäs vuosi tehdään eurooppalainen koulututkimus: European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD). Tutkimusta on tehty vuodesta 1995 alkaen 23–36:ssa Euroopan maassa. Kyselyyn osallistuvat tutkimusvuonna 16 vuotta täyttävät koululaiset, eli Suomessa he ovat peruskoulun yhdeksännellä luokalla. Tutkimus käsittelee eurooppalaisten nuorten päihteidenkäyttöä. Uusin tutkimus on tehty vuonna 2015 ja siihen on otettu uutena ilmiönä muuntohuumeiden käyttö. Tutkimuksen avulla saadaan tietoa päihteiden käyttöön liittyvistä ilmiöistä ja sen avulla voidaan myös ennakoida tulevaa kehitystä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015).

Vuonna 2015 tehdyn ESPAD-tutkimuksen mukaan 15-16-vuotiaiden suomalaisten nuorten raittius on lisääntynyt ja alkoholin käytön aloitusikä on noussut. Nuoret juovat vähemmän kerralla, ja humalahakuinen juominen on vähentynyt. Myös tupakointi on vähentynyt, mutta nuuskan käyttö on lisääntynyt pojilla ja myös sähkösavukkeen suosio on kasvanut. Huumeiden käyttö on pysynyt samanlaisena kuin aikaisimpina vuosina, ja yleisin huume on edelleen kannabis. Nuoret katsovat, että huumeiden käyttöön liittyy aiempaa vähemmän riskejä. Esimerkiksi vain 20% vastaajista pitää riskinä sitä, että kokeilee kerran tai kaksi kertaa kannabista. Tutkimuksen yhteenvedossa pidetään tärkeänä, että kannabiksen terveysriskeistä kerrotaankin riittävästi nuorille, jotta päihdehaittoja voidaan ehkäistä. Amfetamiinin kokeilua pitää terveysriskinä 32% ja ekstaasin kokeilua 26% vastaajista. ESPAD-tutkimuksen mukaan vuonna 2015 10% pojista ja 7% tytöistä oli joskus elämänsä aikana kokeillut kannabista. (THL 2016.)

ESPAD-tutkimuksen mukaan muiden huumeiden käyttö suomalaisten nuorten keskuudessa on harvinaista. 3% sekä tytöistä että pojista ilmoitti kokeilleensa jotain muuta huumausainetta kuin kannabista. Myös liimojen ja liuottimien käyttö on myös vähentynyt viime vuosina. (THL 2016.)

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2014 julkaistun kyselyn mukaan alkoholin käyttö on vähentynyt 14-20-vuotiailla nuorilla, mutta yhä useampi hyväksyy marihuanan satunnaisen tai säännöllisen käytön, ja huumeiden hankkimisen arveltiin olevan aiempaa helpompaa (THL 2014).

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (Eksote) lasten hyvinvointisuunnitelman mukaan huolenaiheeksi nousee lasten ja nuorten niin sanottu tosihumalajuominen ainakin kerran kuukaudessa. Humalajuominen voi aiheuttaa myös muita kielteisiä asioita, kuten seksuaalista hyväksikäyttöä ja huumeekokeiluja. Hyvinvointisuunnitelman mukaan myös huumeiden käyttö on suuri huolenaihe eteläkarjalaisilla nuorilla. Huumeiden käytön kasvu on viime vuosina taittunut, mutta peruskoulun yläluokkien pojilla ja ammattiin opiskelevilla tytöillä kokeilut yleistyvät edelleen. Nuorten asenteet huumeita kohtaan ovat myös muuttuneet suopeammiksi. (Eksote 2014.)

4 Muuntohuumeet

Muuntohuumeilla, jotka tunnetaan myös nimellä designhuumeet, tarkoitetaan synteettisiä aineita, jotka on johdettu yleensä jo olemassa olevasta huumeesta, ja joita laki ei ole määritellyt vielä huumeiksi (Lapatto-Reiniluoto ym. 2011 16-17).

Muuntohuumeiden historiaa Suomessa voi tarkastella lähinnä 2000-luvulta lähtien, vaikka esimerkiksi Ruotsista on löydettävissä viitteitä aiheesta jo vuosikymmenien takaa. Ensimmäinen muuntohuume luokiteltiin Suomen lainsäädännössä huumausaineeksi vasta vuonna 2008. Samana vuonna muuntohuumeet tulivat koko kansan tietoisuuteen MDPV:n myötä, kun aine aiheutti Suomessa useita myrkytystapauksia. (Rintatalo 2015.)

Nykyään uusia muuntohuumeita valmistetaan jatkuvasti, ja samalla vanhoja jo tunnettuja yhdisteitä häviää pois markkinoilta. Internetistä löytyy yli 700 eurooppalaista kauppaa, josta voi ostaa muuntohuumeita, ja tämän lisäksi on olemassa vielä internetin pimeä puoli esimerkiksi Tor-verkko, jonka kautta myös muuntohuumeita tilataan. (Rintatalo 2015.) Koska aihe on niin uusi Suomessa, siitä ei ole paljon tutkittua tietoa.

Muuntohuumeiden erityinen vaarallisuus johtuu siitä, että niistä ei ole saatavana luotettavaa tietoa. Tieto on usein peräisin vain muilta käyttäjiltä. Jos käyttökokeilu epäonnistuu ja käyttäjä joutuu sairaalahoitoon, hoitohenkilökunnan on vaikea tietää miten kyseistä yliannostusta hoidetaan. Tulli saa säännöllisesti tutkittavakseen näytteitä joiden pakkausseloste ja todellinen sisältö poikkeavat toisistaan. (Szilvay 2012.)

4.1 Tutkimuskemikaalit

Laaja-alaisia ryhmiä synteettisiä molekyyliä kutsutaan tutkimuskemikaaleiksi, ja näitä voidaan käyttää myös päihteinä. Tutkimuskemikaaleja käytetään normaalisti lääke-ainemolekyylien kehittelyyn, esimerkiksi Daisy eli difenyyylimetyylipiperidiini, tai tieteellisen tutkimuksen apu-aineena eläinkokeissa, esimerkiksi Bromo-Dragonfly, mutta kun aineen käytettävyyys päihteinä on tullut ilmi, väärinkäyttö on alkanut. (Surakka 2010.)

Tutkimuskemikaali on mikä tahansa tieteellisessä tutkimuksessa käytetty molekyyli riippumatta sen vaikutuksesta ihmiseen. Jotkut molekyylit on kehitetty päihtymistarkoitukseen, mutta ne eivät kuulu huumausainelainsäädännön alaisuuteen ja siksi niiden valmistuksesta ja myymisestä annetut tuomiot ovat lievempiä kuin huumausaineista. Moni muuntohuume on alun perin tutkimuskemikaali eikä niitä ole tarkoitettu käytettävän huumausainelainsäädännön kiertoon. Jos tutkimuskemikaali otetaan huumausainelainsäädäntöön kuuluvalle aineslistalle, yhdisteestä aletaan käyttää nimitystä muuntohuume (Surakka 2010).

Päihteinä käytettävien tutkimuskemikaalien vaikutukset voivat olla mitä vain. Ne voivat aiheuttaa muun muassa hallusinaatioita, lamata elintoimintoja tai toi-

mia piristeenä, siksi vaikutukset voivat olla ennalta arvaamattomia. Jos molekyyllä on samanlainen kemiallinen rakenne jo tiedetyn yhdisteen kanssa, pystytään niin haitat kuin muutkin vaikutukset arvioimaan. Aineiden annostuksia tai vaikutusaikoja ei kuitenkaan voida arvioida, eikä myöskään niiden myrkyllisyyttä tai vaikutusmekanismia. Toisaalta, jos yhdisteitä on aiemmin tutkittu lääkekäytössä, voi tutkimustietoa sen vaikutuksesta olla. Vaikutusmekanismit ovat myös eri ihmisillä erilaisia, joten yksilökohtaiset erot voivat olla suuria. (Surakka 2010.)

Muuntohuumeena käytetty tuote voi olla myös väärin nimetty, joko tahallisesti tai vahingossa, ja se voi näin ollen aiheuttaa yliannostuksia ja muita riskejä käytössä. Suonensisäinen käyttö lisää muuntohuumeiden vaarallisuutta (yliannostus, allergiset reaktiot, epäpuhtaudet). Muuntohuumeiden yhteiskäyttö muiden päihteiden tai tutkimuskemikaalien kanssa on vaarallista ja aiheuttaa vahinkoa. (Surakka 2010.)

4.2 Yleisimpiä muuntohuumeita

Amfetamiinin kaltaiset muuntohuumeet, muun muassa MDMA, eli ekstaasi ovat usein tabletteja. Amfetamiinin kaltaiset muuntohuumeet sisältävät usein yksittäisiä eri aineita tai yhdistelmiä eri aineista. Näiden muuntohuumeiden vaikutus on piristävä ja ne aiheuttavat hallusinaatioita, rytmihäiriöitä, lämpöhalvauksia, kouristuksia, verisuonispasmeja ja pakkoliikeitä. Nämä muuntohuumeet ovat hermotoksisia ja niiden aiheuttamia kuolemantapauksia on Suomessakin raportoitu. Amfetamiinin kaltaisia muuntohuumeita on tutkittu vähän, joten niiden kaikkia ominaisuuksia ei tunneta. (Seppälä 2014.)

MDPV on kationijohdos. Annosmäärä kertakäytölle on 5-15 mg joko suunkautta, nuuskaamalla tai suonensisäisesti. Vaikutus aika kestää neljä-viisi tuntia. MDPV vaikuttaa piristävästi, mutta aiheuttaa myös ruokahaluttomuutta, euforiaa, energisyyden tunnetta, unettomuutta, vapinaa, takykardiaa, hengitystaajuuden nousua, aggressiivisuutta, paniikkia, sekavuutta, hallusinaatioita, äkki-kuolemia, rytmihäiriöitä, kouristelua ja lämpöhalvauksia. MDPV on luokiteltu Suomessa lääkkeeksi vuonna 2009 ja huumeeksi vuonna 2010. (Seppälä 2014.)

Alfa-PVP:n annoskoko kertakäytölle on 10-100 mg inhalaationa, nuuskaamalla tai suonensisäisesti. Alfa-PVP on amfetamiinin ja MDPV:n kaltainen piristävä ja tappava, ja Alfa-PVP on luokiteltu Suomessa lääkkeeksi vuonna 2012 ja huumeeksi vuonna 2013. (Seppälä 2014.)

Bromo-Dragonflyn eli ABBF:n kertakäyttömäärä on 400-600 mikrogrammaa. Käyttötapa on imeyttää aine LSD:n lappuja muistattavaan paperiin tai sokeripalaan ja imeskellä se. Bromo-Dragonfly on LSD:n kaltainen hallusinogeeni. Vaikutusaika on pitkä, 24 tuntia-3 vuorokautta. Tämä muuntohuume aiheuttaa muun muassa verenpaineen laskua, pupillien laajenemista, maksakoomaa, kuolioita, metabolista ja respiratorista asidoosia, sekavuutta sekä kuolemantapauksiakin. (Seppälä 2014.)

Salvia on kotoisin Meksikosta. Kertakäyttömäärä on 100 mikrogrammaa. Salvia on hallusinogeeni, jolla on lyhyt vaikutusaika, 5-20 minuuttia. Käyttömuotona on lehtirouhe tai uute, joita poltetaan vaporisaattorilla. Salvia hajoaa ruuansulatuskanavassa ja on vähätoksinen. Suomessa salvia on luokiteltu lääkkeeksi vuonna 2012. (Seppälä 2014.)

Kannabinoidien akuutteina vaikutuksina ovat euforian ja ahdistuneisuuden tunteet, puheliaisuus, uneliaisuus, ajan ja paikan sekä etäisyyksien arviointikyvyn heikkeneminen (onnettomuusalttius nousee), lisäksi lyhyt muisti heikkenee, sydämen syke nousee, silmät verestävät, ja yskittää. Kannabinoidien käyttöön liittyvät myös hallusinaatiot, paniikkireaktiot, akuutti toksisuus, toleranssin nousu, sekä psyykinen riippuvuus. Kroonisia vaikutuksia ovat hengityselimien mahdollinen vahingoittuminen, immuunijärjestelmän heikkeneminen, karsinogeenisyys, psyykkiset harhat sekä nuorilla psykoosin riskin nousu. (Seppälä 2014.)

GHB imeytyy hyvin ruuansulatuskanavassa ja läpäisee veriaivoesteen. GHB aiheuttaa nopean metabolian ja sen vaikutus on lyhyt, 1-2 tuntia. GHB:tä käytetään anestesiassa, unilääkkeenä, alkoholismien vieroituksessa, narkolepsian hoidossa (Xyrem), ravintolisänä kehonrakentajilla, ja huumeena (date rape drug). Vaikutus on nopeaa muun muassa annosteltuna nesteeseen sekä yhteiskäytössä alkoholin kanssa. (Seppälä 2014.)

GBL imeytyy GHB:tä nopeammin ja täydellisemmin. Käyttötarkoitus on tekno-kemiassa. GBL on GHB:n prekursori. Prekursori on aineen esiaste, vaikuttamaton yhdiste, joka voi muuttua vaikuttavaksi yhdisteeksi, esimerkiksi hormoniksi tai entsyymiksi. (Seppälä 2014.)

BZP eli bentsyyli-piperatsiini on synteettinen stimulantti, joka vaikuttaa kuin amfetamiini ja ekstaasi kohottamalla energisyyttä ja mielialaa. Tabletteina myytävä BZP sisältää usein muita piperatsiineja ja psykoaktiivisia aineita. Aine luokitellaan Suomessa huumausaineeksi. Vaikutus alkaa tunnissa ja kestää 1-6 tuntia aiheuttaen kehon lämpötilan nousua, sydämen tykytystä, pahoinvointia, päänsärkyä, unettomuutta, mielialanvaihteluita, sekavuutta ja ärtyneisyyttä. BZP voi myös aiheuttaa nestehukan. Mielialanlasku on yksi aineen vieroitusoire. (YAD 2016.)

Kloorifenyyli-piperatsiini mCPP muistuttaa synteettistä BZP:tä. Tätäkin myydään ja käytetään kuin ekstaasia. Ulkonäöllisesti aine on kuin ekstaasia. mCPP:tä on markkinoilla enemmän kuin ekstaasia. Joskus pillerit voivat sisältää MDMA:ta (ekstaasi), mutta myös muita psykoaktiivisia aineita. mCPP on lääkeainelain alainen, joten sen myynti ja valmistus on rangaistavaa. Sen vaikutus on kuin ekstaasilla, mutta ilman empatiaa ja rakkauden tunnetta. Mielialanlasku on myös mCPP:n vieroitusoire. (YAD 2016.)

Mephedrone on synteettinen stimulantti, jonka vaikutus muistuttaa Khat-kasvin vaikutusta. Sitä voidaan käyttää ekstaasin vastikkeena. Käyttömuotoina ovat pilleri, kapseli ja jauhe, joko suun kautta, nuuskaamalla, tai suonensisäisesti. Mephedrone on myös lääkelainalainen. Se vaikuttaa tuottamalla mielihyvää, energisyyttä. Mephedrone on ekstaasia lyhytvaikutteisempi. Käytön haittoina voi olla pahoinvointia, huimausta, ahdistusta, rintakipua, verenkierto-ongelmia ja ihottumaa. Käyttäjät pitävät Mephedronea BZP:tä ja mCPP:tä haitallisempina. (YAD 2016.)

Muuntohuumeiden riskejä ovat epävarmat sekoitukset eri aineita, jolloin käyttäjät eivät tiedä mitä käyttävät. Siksi niiden annostelu on vaikeaa ja vaarallista, sillä stimulanttien lisääminen muilla stimulanteilla lisää elimistön ylikierrosta ja sydämen rasittumista. Suonensisäinen käyttö lisää tartuntatautien ja kudostu-

hon vaaraa. Muuntohuumeiden pitkäaikaiskäytön vaikutuksia ei vielä tiedetä. (YAD 2016.)

5 Huumausainevalvonta ja huumausainelaki

Suomen huumausainelainsäädäntö pohjautuu pääsääntöisesti kansainvälisiin sopimuksiin: Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) vuoden 1961 huumausaineyleissopimukseen ja psykotrooppisia aineita koskevaan yleissopimukseen (1971) sekä Wienissä 20.12.1988 tehtyyn huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan tehtyyn yleissopimukseen. Lisäksi huumausaineina valvotaan Euroopan neuvoston päätöksen pohjalta monia uusia psykoaktiivisia aineita sekä kansallisesti huumausaineeksi luokiteltuja aineita. Huumausaineiden lähtöaineita valvotaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksilla, jotka pohjautuvat vuoden 1988 yleissopimukseen. Tuorein lista uusista kuluttajamarkkinoilta kiellettävistä psykoaktiivisista aineista on vuoden 2016 lokakuulta, listassa on 85 eri ainetta. (Fimea 2016.)

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean mukaan kuluttajamarkkinoilta kiellettyjen psykoaktiivisten aineiden valmistus sekä niiden maahantuonti, varastointi, myynnissä pitäminen ja edelleen luovuttaminen on kiellettyä. Perustellusta syystä yliopisto, tieteellinen tutkimuslaitos sekä elinkeinonharjoittaja saavat tuoda maahan ja varastoida näitä aineita tutkimus- tai teollista toimintaansa varten. Tällöin käytöstä on tehtävä ilmoitus Fimeaan ennen aineiden maahantuontia. Lisäksi aineita maahantuovien on säännöllisesti toimitettava yhteenveto Fimeaan aineiden määrästä sekä keskeiset tiedot käytetyistä aineista ja tutkimus- tai tuotantotoiminnasta. (Fimea 2016.)

Vuoteen 2014 asti muuntohuumeet kuuluivat lääkelain piiriin. Vuoden 2014 lopussa valtioneuvosto asetti kuitenkin 150 siihen mennessä tunnettua psykoaktiivista ainetta huumausainelain piiriin, koska Saksa oli aiemmin todennut, että kaikkia muuntohuumeita ei voida luokitella lääkkeiksi ja tämän jälkeen myös Suomessa hylättiin syytteitä koskien muuntohuumeiden maahantuontia ja myyntiä. Muuntohuumeita koskeva tilanne oli siis hyvin epäselvä. (Tulli 2014a.)

Jo ennen vuotta 2014 joitain muuntohuumeita oli luokiteltu laittomiksi huumausaineiksi. Ensimmäisenä kiellettiin MDPV (metyleenidioksiropyrovaleroni) vuonna 2010. Kesäkuussa 2011 huumausainelaki muutettiin niin, että muuntohuumeita on voitu luokitella kansallisesti huumausaineiksi. Maaliskuussa 2012 lakia käytettiin ensimmäisen kerran, kun seitsemän uutta ainetta luokiteltiin kansallisesti huumausaineiksi. Vuonna 2013 listaa täydennettiin kahdeksalla uudella muuntohuumeella. (Tulli 2014b.)

Uusimmat muutokset lakiin tehtiin vuoden 2015 alussa, kun kiellettyjen aineiden luetteloon lisättiin 141 uutta muuntohuumausainetta. Muuntohuumeiden takia huumausainelakia on siis jouduttu muuttamaan jo monta kertaa viime vuosien aikana. (Kotovirta & Pihlainen 2015.)

Tällä hetkellä laissa sanotaan, että *Kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen valmistus, tuonti Suomen alueelle, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen on kielletty.* Poikkeusluvan saavat tutkimustarkoitukseen ja teolliseen toimintaan tuodut aineet seuraavalla asetuksella: *Yliopisto ja tieteellinen tutkimuslaitos saa tuoda maahan ja varastoida kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita tutkimustoimintaansa varten, jos aineesta ja toiminnasta on tehty ennen maahantuontia ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle. Elinkeinonharjoittaja saa tuoda maahan ja varastoida kuluttajamarkkinoilta kiellettyjä psykoaktiivisia aineita perustellusta syystä teollista toimintaansa varten, jos aineesta ja toiminnasta on tehty ennen maahantuontia ilmoitus Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle.* (Finlex 1889.)

Huumausainelaisissa mainitaan, että lupa-, ilmoitus-, ja valvontaviranomaisena toimii Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, jonka tehtävänä on muun muassa pitää tietokantaa huumeiden lisäksi kielletyistä psykoaktiivisista aineista. Tarvittaessa Fimealla on myös oikeus tehdä tarkistus tiloihin, joissa mahdollisesti muuntohuumeita tuotetaan, valmistetaan, varastoidaan, säilytetään tai muulla tavoin käsitellään. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on muun muassa koota, tuottaa ja hankkia tietoja tilastointia ja tutkimusta varten huumausaineista sekä toimenpiteistä, jotta näiden laitonta käyttöä ehkäistäisiin. Huumausainelain psykoaktiivisten aineiden kiellon rikkomisesta säädetään rikoslain Lääkerikospykälässä näin: *Joka huumausainelain vastaisesti*

tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta valmistaa, tuo maahan, varastoi, pitää myynnissä tai luovuttaa kuluttajamarkkinoilta kiellettyä psykoaktiivista ainetta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kuluttajamarkkinoilta kielletyn psykoaktiivisen aineen kiellon rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. (Finlex 2008.)

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tarkoituksenamme oli selvittää, millainen on nuorten tietämys muuntohuumeista ja onko heidän keskuudessaan ollut mahdollisia aineiden käyttöä tai kokeiluja. Samalla saadaan käsitystä aineiden levinneisyydestä Lappeenrannan alueella ja siitä onko muuntohuumeista muodostumassa ongelma, vai onko se sitä jo nyt? Lisäksi saamme tietoa, kuinka houkuttelevaa aineiden käyttö on nyt, kun muuntohuumeiden käyttö on vielä laillista ainakin niiden aineiden osalta, joita ei ole lisätty lainsäädäntöön.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Mikä on nuorten tietämys muuntohuumeista?
2. Millaisia kokemuksia nuorilla on muuntohuumeista?
3. Millainen ongelma muuntohuumeet ovat Lappeenrannan alueella nuorten keskuudessa?

7 Opinnäytetyön toteutus

Työ toteutettiin niin, että ensin valitsimme kaksi yläkoulua, joiden rehtoreihin otimme yhteyttä kysyäksemme heidän mielipidettään tutkimukseen osallistumisesta. Saatuamme rehtoreilta myöntävät vastaukset ja heidän nimeämät yhteyshenkilöt, haimme Lappeenrannan kasvatus- ja opetustoimelta lupaa työmme toteuttamiseen. Luvan saatuamme otimme yhteyttä koulujen yhteyshenkilöihin sopiaksemme käytännön toteutuksesta.

Opinnäytetyömme aikataulu:

Kevät 2016: Lopullinen opinnäytetyösuunnitelma ja lupa-hakemus Lappeenrannan kasvatus- ja opetustoimelle.

Kevät-kesä 2016: Ohjaavan opettajan varmistuminen. Aloitimme tutkimustiedon, ja teorian etsimisen opinnäytetyöhön.

Syky 2016: Kyselyn toteuttaminen kouluille ja aineiston analyysi ja opinnäytetyön raportin lopullinen kirjoittaminen.

Kevät 2017: Tammikuussa valmiin opinnäytetyön esittäminen. Helmikuussa opinnäytetyön viimeistely.

Tutkimuksemme kohderyhmämme oli 15-16-vuotiaat 9.luokkalaiset nuoret kahdesta valitsemastamme lappeenrantalaisesta yläkoulusta. Molemmissa kouluissa on useampi 9.luokka ja kyselylomakkeet jaettiin kaikkiin 9.luokkiin. Arvioimme, että jos kaikki vastaisivat, vastausten määrä olisi jopa 300-400. Kaikkiaan 176 nuorta vastasi kyselyymme, joten vastausprosentti oli noin 60. Valitsimme tämän ikäryhmän, koska meidän mielestämme 15-16-vuotiaat ovat alttiita erilaisille asioille, niin hyvässä kuin pahassa.

7.1 Tutkimustyyppi ja aineiston keruu

Opinnäytetyömme on kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Kvantitatiivinen tutkimus esittää asiat mittausmenetelmällä, joka pohjautuu numeeriseen tutkimusaineistoon. Kyselylomake, jolla aineisto kerätään sisältää suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä. Määrällisen tutkimuksen perusta on mittaaminen, jolloin kyselyn tuottamia lukuarvoja voidaan analysoida tilastollisin menetelmin. Aineistot voidaan analysoida eri ohjelmin esimerkiksi SPSS:lla. Luotettava tutkimus vaatii riittävän suuren ja edustavan tutkimusaineiston. (Vilpas 2017.)

Aineisto kerättiin strukturoidulla kyselyllä (liite 1). Kyselytutkimuksessa tutkimusjoukko valitaan tietyin kriteerein ja tutkimusjoukolta kysytään samoja kysymyksiä. Yleensä jostakin tietystä perusjoukosta valitaan tietyllä otoksella kohderyhmä tutkimukseen. Kohderyhmä voi olla suurikin riippuen tutkimuksesta. Kyselylomakkeen kysymykset tulee miettiä tarkoin (muuttujat), ja on pystyttävä

vastaamaan niihin yksiselitteisesti. (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2016.) Käytimme tutkimuksessamme ryväsotantaa. Ryväsotantaa käytetään useimmiten suuria haastattelututkimuksia tehtäessä. Otoksen on oltava tarpeeksi edustava. (Tietoarkisto 2003.)

Hyvä kyselylomake houkuttelee vastaamaan, se on selkeä ja siisti eikä liian täyteen ahdettu. Kysymysten tulisi edetä loogisesti ja samaa aihetta koskevat kysymykset pitää ryhmitellä kokonaisuuksiksi. Olisi myös hyvä, jos kysymyslomake olisi esitettävä. (Heikkilä 2014.)

Halusimme pitää kyselylomakkeen lyhyenä ja ytimekkäänä, jotta nuoret jaksavat vastata siihen. Pidimme mielessä myös eettisen näkökulman, eli ettemme kannusta nuorta päihteiden käyttöön.

Teimme kyselylomakkeen, jossa tiedustelimme nuorilta muun muassa seuraavia asioita: tietämys muuntohuumeista/mitä se sanana tarkoittaa, tunteeko ketään, joka olisi kokeillut muuntohuumeita, onko itse kokeillut muuntohuumeita ja jos on, kuinka monta kertaa tai onko käyttö säännöllistä, houkuttavatko muuntohuumeet enemmän kuin alkoholin käyttö.

Koulujen yhteyshenkilöt lähettivät oppilaiden huoltajille laatimamme saatekirjeen (liite 2) sekä suostumuslomakkeen (liite 3). Ensimmäinen kysely päästiin suorittamaan alkusyksystä 2016. Toimitimme kouluille tarvittavan määrän kyselylomakkeita (liite 1) ja opettajat jakoivat ne oppilaille oppitunnilla. Toinen kysely suoritettiin alkutalvesta 2016. Kyselylomakkeita jaettiin yhteensä noin 400 kappaletta. Täytetyt kyselylomakkeet suljettiin kirjekuoriin ja kävimme myöhemmin ne hakemassa pois. Kyselyyn osallistuneita oli yhteensä 176 oppilasta.

7.2 Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin SPSS-ohjelmalla tilastollisin menetelmin. Vastaukset tulostuivat prosenttimuotoon. Halusimme tietää muun muassa kuinka monta prosenttia vastaajista on kokeillut muuntohuumeita, kuinka moni tietää mitä muuntohuumeet ovat, kuinka moni tuntee jonkun muuntohuumeiden käyttäjän ja millainen mielikuva nuorilla on yleisesti ottaen muuntohuumeista (liite 1). Tulokset kuvattiin pylväsdiagrammeina. Avoimiin kysymyksiin tuli vain satunnaisia vasta-

uksia, eivätkä ne varsinaisesti liittyneet kysymyslomakkeen aiheisiin, joten emme analysoineet niitä sen tarkemmin.

Aihe on arkaluontoinen. Riskinä oli, että nuori ei välttämättä vastaa todenmukaisesti, jos hän esimerkiksi käyttää jotain ainetta, koska pelkää, että jää kiinni käytöstä. Nuoret saattavat myös huvikseen vastata valheellisesti. Riski oli myös, että vastauksia tulee liian vähän, tai että nuorten vanhemmat eivät anna suostumustaan kyselyyn osallistumiselle. Yhteistyökumppaneitamme ovat mukana olevat koulut.

8 Tutkimuksen tulokset

Saimme yhteensä 176 täytettyä kyselylomaketta takaisin. Vastanneista 86 oli poikia ja 88 oli tyttöjä. Kaksi vastaajaa kyseenalaisti sukupuolivaihtoehtomme ja vapaassa kommentoinnissa antoi palautetta, että pitäisi olla myös kolmas vaihtoehto. Esitämme tulokset tutkimuskysymysten mukaan.

8.1 Nuorten tietämys ja kokemukset muuntohuumeista

Kysymyksessä *Tiedätkö mitä muuntohuumeet ovat* vastaukset menivät melko tasan: 47,7% eli 84 vastaajaa tiesi mitä muuntohuumeet ovat, ja 50% eli 88 vastaajaa ei tiennyt mitä muuntohuumeet ovat, ja neljä vastasi ettei osaa sanoa (tätä ei ollut vaihtoehdoissa).

Muuntohuumeista oli kuullut 66,5% vastaajista eli 117 nuorta. Kukaan vastaajista ei ollut kokeillut muuntohuumeita. Sen sijaan 13,1% eli 23 vastaajista tiesi jonkun käyttäjän. 6 nuorta ilmoitti, ettei osannut sanoa (tätä ei ollut vaihtoehtona), ja selitykseksi antoi muun muassa että kun ei tiedä mitä muuntohuumeet ovat, ei voi olla varma tunteeeko ketään käyttäjää.

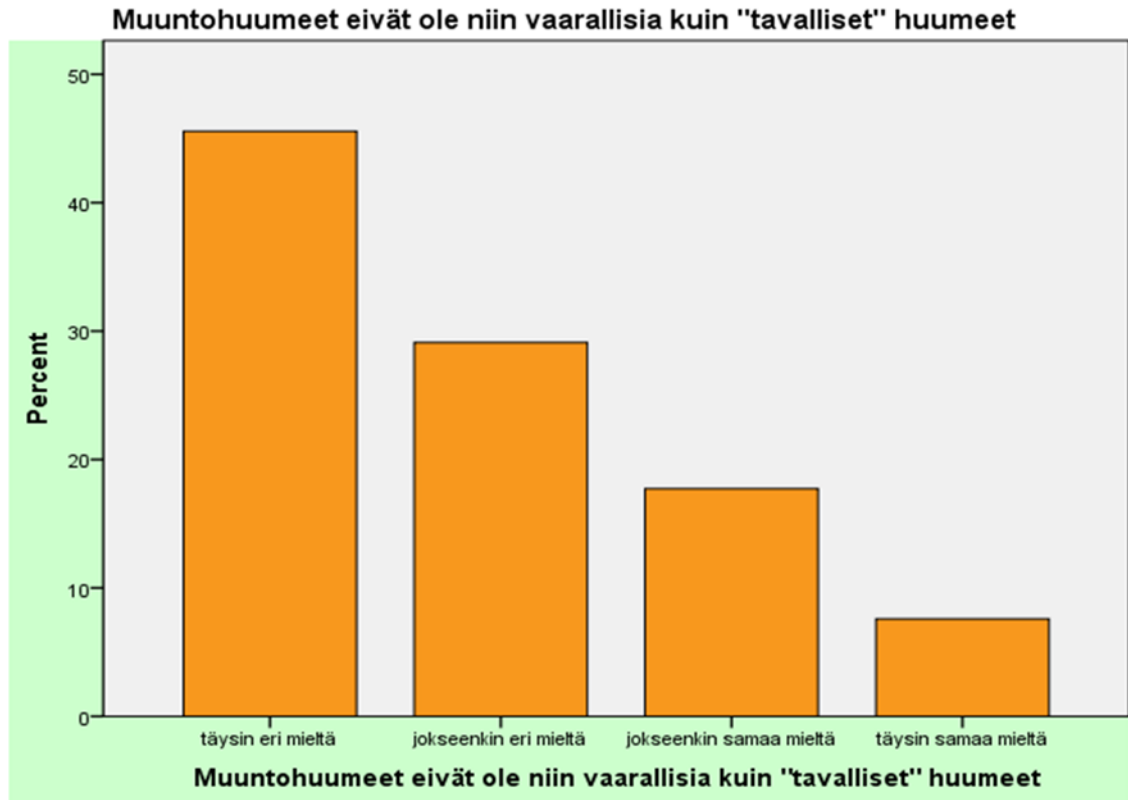
8.2 Millainen ongelma muuntohuumeet ovat Lappeenrannan alueella nuorten keskuudessa?

Tutkimuksen mukaan suurin osa vastaajista oli kuullut muuntohuumeista, mutta vain noin puolet vastaajista tiesi mitä ne ovat. Pieni osa vastaajista myös tiesi

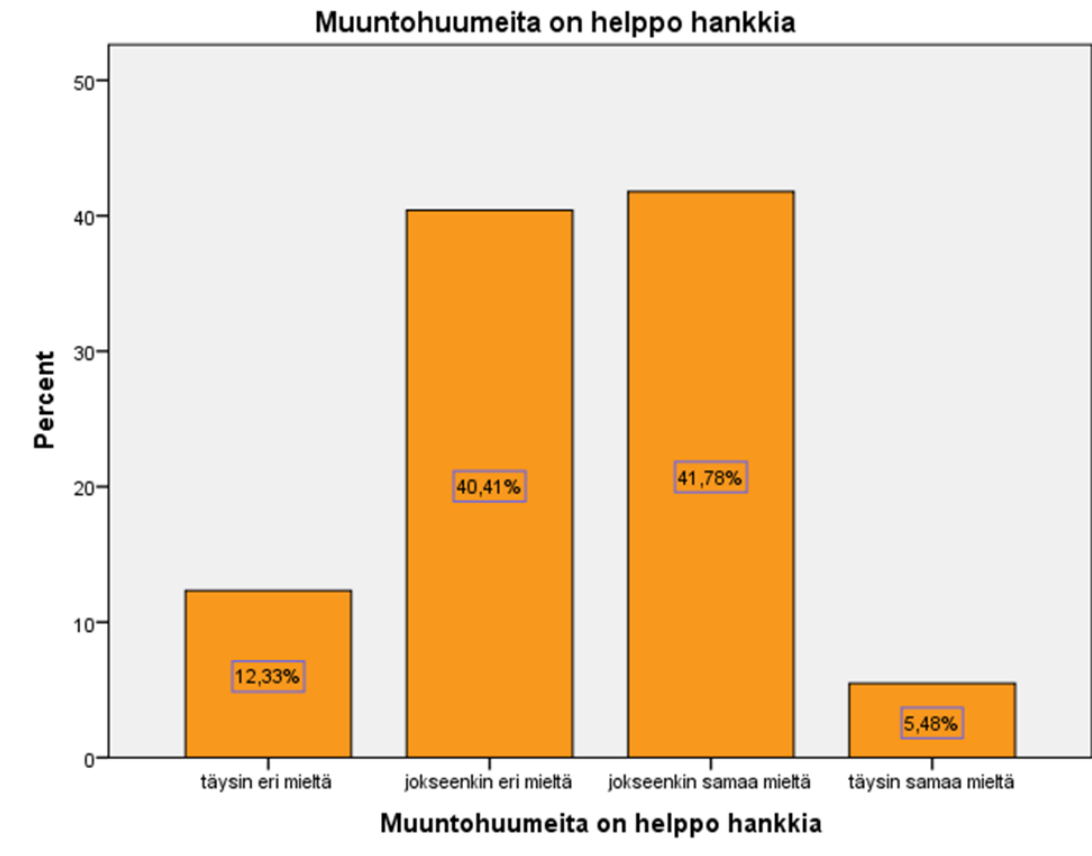
jonkun muuntohuumeiden käyttäjän, eli käyttäjiä kuitenkin on. Tutkimuksen mukaan muuntohuumeet eivät ainakaan vielä ole muodostuneet ongelmaksi Lappeenrannassa, ainakaan tämän ikäisten keskuudessa. Toisaalta tutkimuksessa kävi ilmi, että nuorten tietämys muuntohuumeista on vajaa, joten emme voi tietää vaikka nuorten keskuudessa liikkuisikin muuntohuumeita mutta he eivät tunnista niitä.

Kysyimme nuorilta myös mitä muita päihteitä he käyttävät. Vastajista 8 nuorta kertoi käyttävänsä alkoholia säännöllisesti ja 38 satunnaisesti. 7 vastaajaa tupakoi säännöllisesti ja 11 satunnaisesti. 1 nuori myönsi käyttävänsä säännöllisesti muita huumeita (ja 3 ei halunnut kertoa). 5 nuorta käyttää satunnaisesti lääkkeitä päihtymistarkoituksessa ja 1 säännöllisesti.

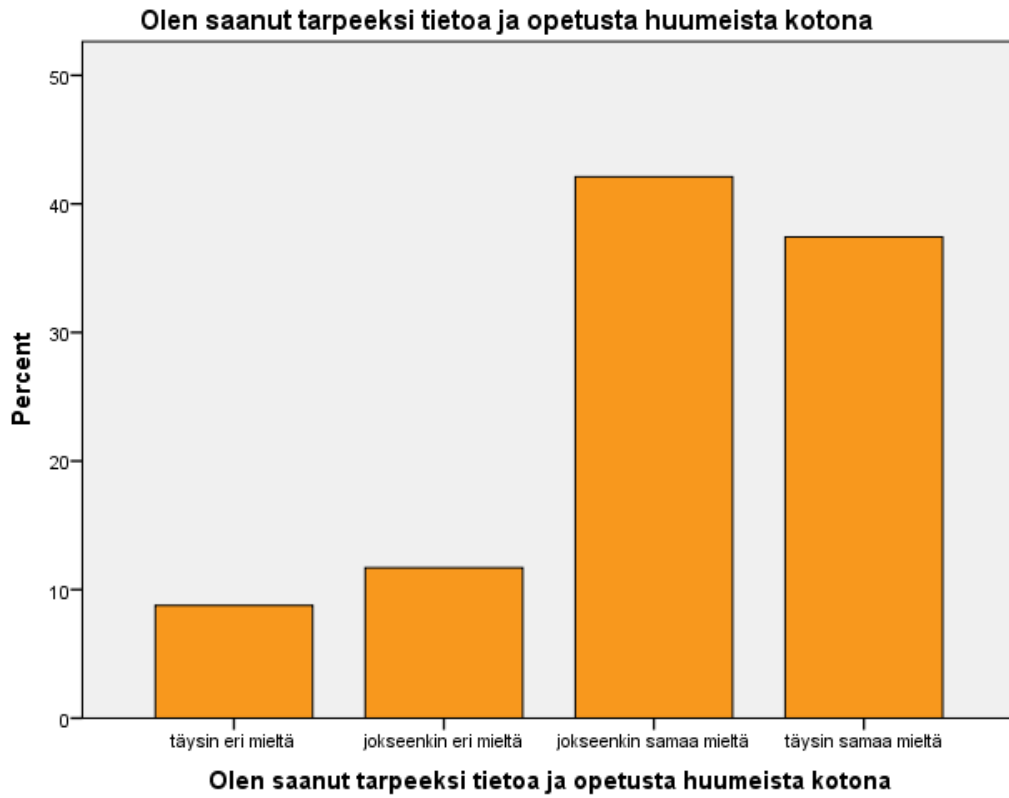
Kyselymme lopussa oli viisi väittämää (kuviot 1-5). Tulosten mukaan nuoret pitivät muuntohuumeita yhtä vaarallisina kuin tavallisia huumeita (kuvio 1). Yllättävän moni piti muuntohuumeiden hankkimista helppona (kuvio 2). Kuviot 3. ja 4. osoittavat, että nuoret kokevat saaneensa tarpeeksi tietoa huumeista sekä kotoaan että koulussa, mikä on myönteinen asia. Suurin osa nuorista ajattelee, että muuntohuumeiden käyttäminen voi johtaa vaaratilanteisiin (kuvio 5.)

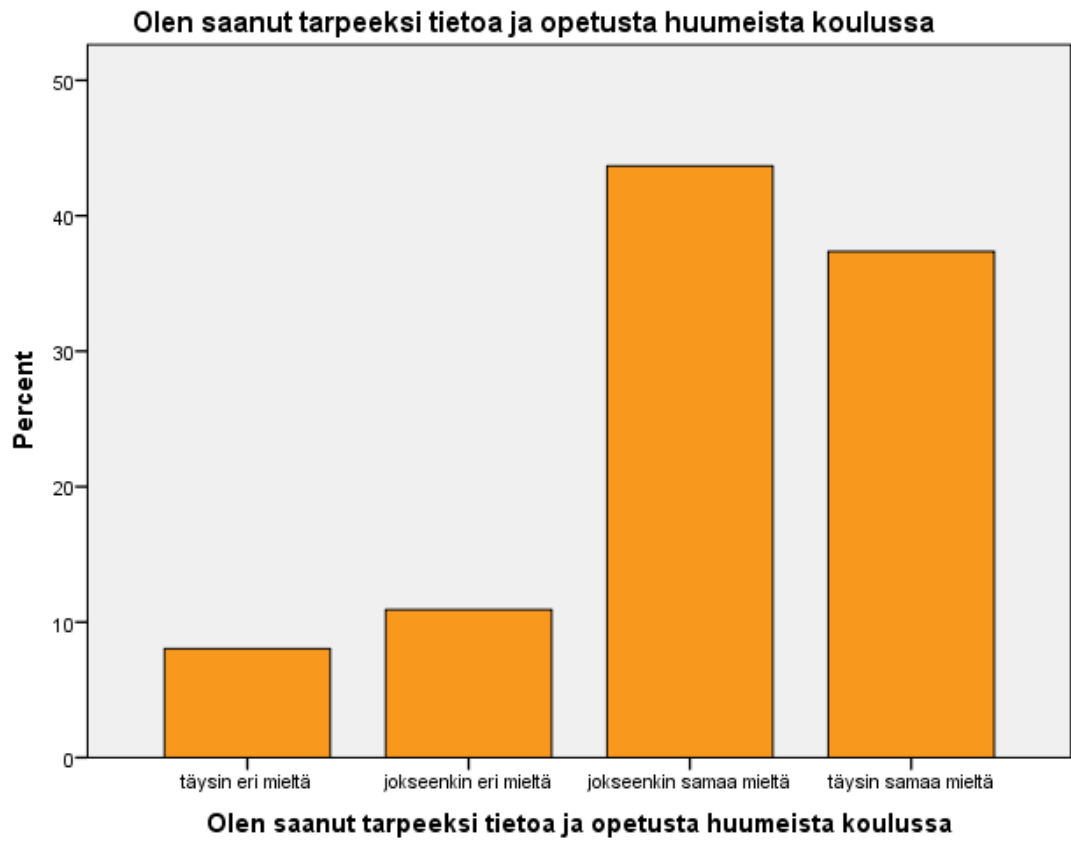
Kuvio 1. Muuntohuumeiden vaarallisuus

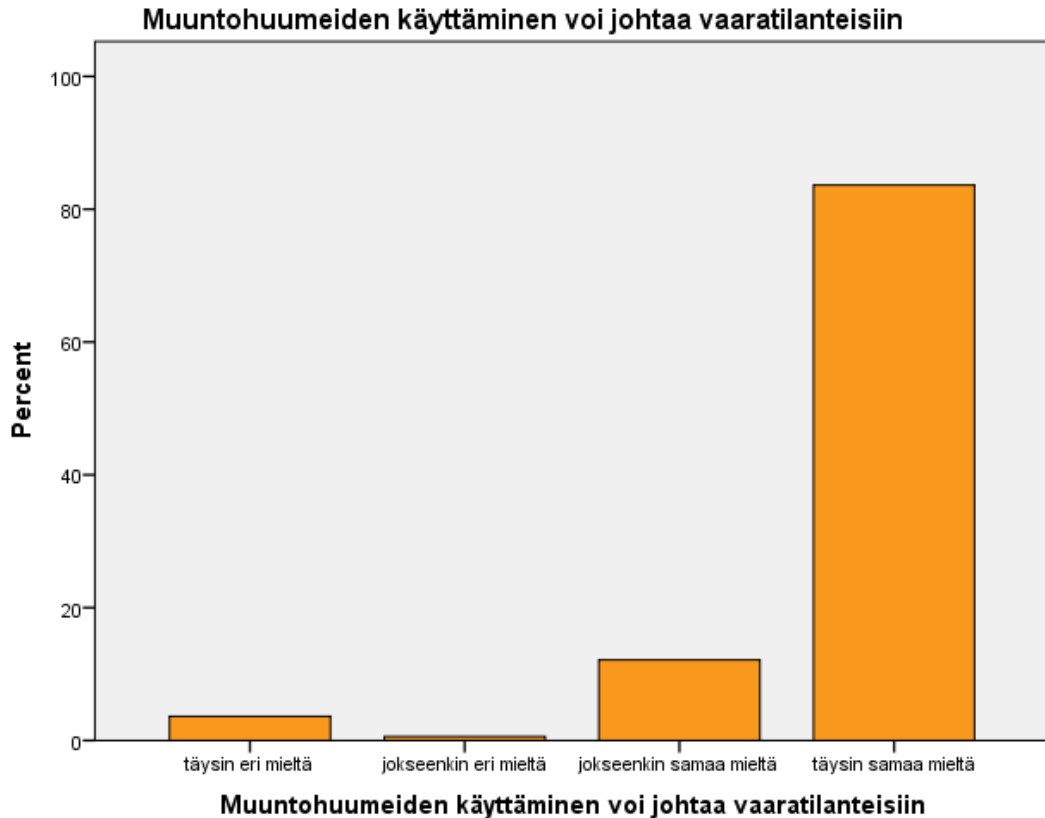
Kuvio 2. Muuntohuumeiden hankinta

Kuvio 3. Tiedon saanti huumeista kotona

Kuvio 4. Tiedon saanti huumeista koulussa

Kuvio 5. Muuntohuumeiden käytön vaarallisuus

9 Eettiset näkökohdat

Tutkimuksemme aihe herättää useita erilaisia eettisiä kysymyksiä, ja joudumme pohtimaan niitä koko tutkimusprosessin ajan. Niinpä jo aiheemme valinta ja toteutustapa ovat eettisiä ratkaisuja. (Jyväskylän yliopisto 2014.)

Tutkimusaihe ja tutkimuskysymysten määrittely ei saa loukata ketään eivätkä ne saa sisältää väheksyviä oletuksia jostain ihmisryhmästä. Lisäksi, jos pyritään tulosten yleistettävyyteen, kaikilla tutkittavilla (kyselyyn vastaajilla) tulee olla samanlainen mahdollisuus päästä osallistumaan tutkimukseen. (Leino-Kilpi & Välimäki 2003 288-290.)

Aluksi otimme yhteyttä koulujen rehtoreihin. Pyysimme luvan Lappeenrannan kasvatus- ja opetustoimesta kyselyn teettämiseksi. Kun lupa-asiat olivat kunnossa, oppilaiden huoltajilta pyydettiin suostumus oppilaiden osallistumiseen.

Kysely oli nimetön ja vapaaehtoinen. Vapaaehtoisuus tarkoittaa sitä, että tutkitavat (ja heidän vanhempansa) voivat kieltäytyä tutkimuksesta (Jyväskylän yliopisto 2014). Koulujen nimiä ei missään vaiheessa kerrota tutkimuksen aikana eikä lopullisessa työssä, ainoastaan ikäryhmä. Kyselyn perusteella ei voi päätellä kuka on kysymyksiin vastannut, ja kerromme tämän myös vastaajille. Näin tunnistamattomuus säilyy. Muotoilimme kysymykset niin, ettemme esitä huumaiden käyttöä myönteisessä valossa.

Tutkimukseen osallistuvia tulee informoida kyselystä etukäteen mahdollisimman monipuolisesti. Lisäksi heidän oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan tulee kuvata rehellisesti ja totuudenmukaisesti. Kyselyyn vastaavilla oli oikeus kieltäytyä tutkimuksesta niin halutessaan. (Leino-Kilpi & Välimäki 2003.)

Tutkimukseen liittyen lähetimme nuorten vanhemmille saatekirjeen (liite 2) jossa oli mukana myös suostumuslomake. Vanhempien oli annettava suostumus kyselyn teettämiseksi, koska kyseessä olivat alaikäiset nuoret. Saatekirjeestä tuli ilmi myös tutkimuksen tarkoitus.

Analysoituamme kyselylomakkeet ja saatuamme opinnäytetyömme päätökseen hävitämme kyselyaineiston asiallisesti.

10 Pohdinta

Mediassa muuntohuumeet aiheena on pysynyt koko ajan esillä ja uusista aineista raportoidaan jatkuvasti. Samaan aikaan vanhojen aineiden koostumusta muutetaan niin, että lainsäädännön on vaikea pysyä perässä (Ekholm 2014). Mediassakin on käsitelty paljon muuntohuumeita, joten oletimme että nuorten tietämys aiheesta olisi parempi kuin mitä tutkimuksemme osoitti, ja kenties joi-tain käyttökokemuksiakin olisi ollut.

10.1 Pohdintaa muuntohuumeista

Aloimme miettimään aihetta opinnäytetyölle syksyllä 2015. Halusimme tehdä jotain ajankohtaista lapsiin ja nuoriin liittyvää. Muuntohuumeet olivat olleet esillä mediassa jo useamman vuoden ja myös kuolintapauksia uutisoitiin lisääntyvässä määrin. Tuohon aikaan myös paikallinen lehdistö käsitteli asiaa. Mielenkiinto aiheeseen heräsi sen vakavuuden ja levinneisyyden vuoksi. Päätimme alkaa tutkimaan asiaa tarkemmin. Ensin mietimme artikkelisarjaa, mutta koska halusimme tehdä jotain käytännönläheistä ja lapsiin ja nuoriin liittyvää, päädyimme ajatukseen tehdä kysely nuorille. Aluksi suunnittelimme tekevämme kyselyn yläkoulu-, lukio-, ja ammattikoululaisille, rajattuna tietyille luokille, mutta tarkemmin perehdyttyämme oppilasmääriin, totesimme aineiston määrän tulevan liian suureksi. Sen vuoksi päädyimme tekemään kyselyn 9.-luokkalaisille ja senkin rajaamaan vain kahteen yläkouluun.

Etsiessämme teorian tietoa, huomasimme, että tutkittua tietoa muuntohuumeista on vielä varsin vähän. Se oli yllättävää, että uusia aineita tulee koko ajan lisää huimalla vauhdilla ja samalla myös lainsäädäntö lisää uusia aineita kiellettyjen aineiden listalle. Tälläkin välillä kun olemme opinnäytetyötämme tehneet, kiellettyjen aineiden lista on pidentynyt paljon.

Olemme huolissamme siitä, miten muuntohuumeet tulevat muuttamaan nuorten päihdekäyttökulttuuria tulevina vuosina. Muuntohuumeita pystyy kuitenkin valmistamaan ja hankkimaan helposti.

10.2 Prosessin pohdinta

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöprosessi on sujunut ilman suurempia hankaluuksia tai meistä johtumattomia viivästyksiä. Kyselyiden suorittaminen ja yhteistyö koulujen kanssa sujuivat todella hyvin ja kaikki osapuolet olivat motivoituneita. Aikaa vievin osuus oli teorian tiedon etsiminen ja teorian kirjoittaminen.

Keskinäinen yhteistyömme on sujunut hyvin ja olemme saaneet aikataulumme sopimaan hyvin yhteen, muun muassa sen vuoksi, että teimme viimeiset harjoit-

telumme yhtä aikaa. Kävimme opinnäytetyön ohjauksessa ohjaavan opettajan luona.

10.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Mielestämme kyselyn vastaajamäärä on yllättävän hyvä ja riittävä tällaiseen tutkimukseen. Määrällisesti vastausten määrä (176 kpl) riittää tutkimuksen luotettavuuteen. Toisaalta kävi ilmi, että koska nuoret ei välttämättä tiedä mitä muuntohuumeet ovat, myös vastausten luotettavuus on kyseenalainen etenkin väittämäkysymysten kohdalla. Lomakkeen kysymykset pohjautuvat liikaa siihen olettamukseen, että vastaaja tietää mitä muuntohuume tarkoittaa, eli meidän olisi pitänyt muotoilla kysymyksiä uudelleen.

Eettisyys toteutui hyvin työmme kohdalla. Alusta asti varmistimme opinnäytetyöhön osallistuvien anonymiteetin, jolloin kyselyn tuloksista ei voi tunnistaa ketään yksittäistä nuorta, eikä edes koulua. Lisäksi kysely oli täysin vapaaehtoinen, ja huoltajilta varmistettiin lupa kyselyyn osallistumiseen.

Teoriaosuuteen löytämämme tutkimukset ovat luotettavia ja tutkittuun tietoon perustuvia. Pyrimme etsimään työhömmme liittyvää tietoa, jota on kuitenkin vielä varsin niukasti saatavilla. Nuorten muuhun päihteiden käyttöön liittyvää tutkimustietoa löytyy kyllä varsin paljon.

10.4 Tulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimuksemme tulokset myötäilevät aiemmin kuvattua THL:n kouluterveyskyselyä. Huumeiden käyttäjiä ei ollut juuri lainkaan, alkoholia ja tupakkaa käyttää satunnaisesti osa nuorista. Tutkimuksemme suurin hyödynnettävyys liittyy varmaan siihen, että nuorten vajaa tietämys muuntohuumeista voisi olla kimmoke lisääntyneeseen huumevalistukseen juuri muuntohuumeiden osalta. Jatkotutkimusaiheena olisikin hyvä pitää vaikka luento/oppitunti yläasteikäisille nuorille aiheesta. Lisäksi olisi mielenkiintoista tietää millaisia tuloksia vastaavalla kyselyllä saataisiin vanhemmille opiskelijoille esimerkiksi lukio- ja ammattikouluikäisille.

Kuviot

- Kuvio 1. Muuntohuumeiden vaarallisuus, s.21
Kuvio 2. Muuntohuumeiden hankinta, s. 22.
Kuvio 3. Tiedon saanti huumeista kotona, s.23
Kuvio 4. Tiedon saanti huumeista koulussa, s.24
kuvio 5. Muuntohuumeiden käytön vaarallisuus, s.25

Lähteet

Ekholm, V. 2014. Muuntohuumeet ovat haaste laboratorioille. Mylab. http://www.mylab.fi/fi/puheenvuoro/muuntohuumeet_ovat_haaste_laboratorioille/. Luettu 10.1.2017

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus Eksote. 2014. Etelä-Karjalan alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2015 - 2018. Luettu 11.2.2016.

Fimea. 2014. Valvonta. Huumausainevalvonta. <http://www.fimea.fi/valvonta/huumausainevalvonta>. Luettu 13.12.2016

Fimea. 2016. Valvonta. Huumausainevalvonta. Uudet kuluttajamarkkinoilta kiellettävät psykoaktiiviset aineet 27.10.2016. <http://www.fimea.fi/documents/160140/744738/27.10.2016+uudet+kuluttajamarkkinoilta+kiellett%C3%A4v%C3%A4t+psykoaktiiviset+aineet/d018371b-d284-497d-90f1-036033ab987c>. Luettu 13.12.2016

Finlex. 1889. Lainsäädäntö. Rikoslaki 39/1889. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L44>. Luettu 18.2.2016.

Finlex 2008. Lainsäädäntö. Huumausainelaki 373/2008. 1.-5. luku. 5-36§. [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373?search\[type\]=pika&search\[pika\]=psykoaktiiviset%20aineet](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373?search[type]=pika&search[pika]=psykoaktiiviset%20aineet). Luettu 18.2.2016.

Heikkilä, T. 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. Luettu 10.1.2017.

Jyväskylän yliopisto 2014. Tutkimuksen eettiset suuntaviivat. <http://www.jyu.fi/edu/tutkimus/suuntaviivat>. Luettu 7.3.2016.

Kotovirta E.& Pihlainen K. Haaste 1/2015. http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12015/muuntohuumeitakoske_valainsaadantouudistui.html. Luettu 18.2.2016.

Lapatto-Reiniluoto, O., Tacke,U., Hoppu, K. 2011. Design ylettyy jo huumeisiin. Suomen Lääkärilehti 16-17, 1398 – 1401.

Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2003. Etiikka hoitotyössä. Juva:WSOY.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. Tietoa Fimeasta. Ajankoh-
taista. 2014. [http://www.fimea.fi/-/muuntohuumeet-siirtyvat-huumausainelain-
alaisiksi](http://www.fimea.fi/-/muuntohuumeet-siirtyvat-huumausainelain-
alaisiksi). Luettu 7.3.2016.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2016a. Vanhempainnetti. Tietokulma. Lapsen
kasvu ja kehitys. 12–15-vuotias.
[http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-
vuotias/persoonallisuus_ja_tunne-elama/](http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-
vuotias/persoonallisuus_ja_tunne-elama/). Luettu 14.3.2016.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2016b. Vanhempainnetti. Tietokulma. Lapsen
kasvu ja kehitys. 12–15-vuotias.
[http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-
vuotias/kaverisuhteet/](http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/12_15-
vuotias/kaverisuhteet/) / Luettu 14.3.2016.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2016c Vanhempainnetti. Tietokulma. Lapsen
kasvu ja kehitys. 15–18-vuotias.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/15_18-vuotias/.
Luettu 14.3.2016.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2016d. Vanhempainnetti. Tietokulma. Lapsen
kasvu ja kehitys. 15–18-vuotias.
[http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/15_18-
vuotias/persoonallisuus_ja_tunne-elama/](http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/15_18-
vuotias/persoonallisuus_ja_tunne-elama/). Luettu 14.3.2016.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2016e. Vanhempainnetti. Tietokulma. Lapsen
kasvu ja kehitys. 15–18-vuotias.
[http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/15_18-
vuotias/kaverisuhteet/](http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/15_18-
vuotias/kaverisuhteet/). Luettu 14.3.2016.

Muuntohuumeet. Irti huumeista ry.
http://www.irtihuumeista.fi/tietoa_ja_tukea/huumausaineet/muuntohuumeet. Lu-
ettu 27.8.2015

Muuntohuumeet siirtyvät huumausainelain alaisiksi. 2014. Lääkealan turvalli-
suus- ja kehittämiskeskus.
[http://www.fimea.fi/ajankohtaista/uutiset/1/0/muuntohuumeet_siirtyvat_huumaus
ainelain_alaisiksi](http://www.fimea.fi/ajankohtaista/uutiset/1/0/muuntohuumeet_siirtyvat_huumaus
ainelain_alaisiksi). Luettu 27.8.2015.

Rintatalo, J. 2015. Muuntohuumeiden lyhyt pitkä historia Suomessa.
[http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12015/muuntohuumeidenlyhy
tpitkahistoriasuomessa.html](http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12015/muuntohuumeidenlyhy
tpitkahistoriasuomessa.html). Luettu 27.8.2015.

Seppälä T. 2014. Muuntohuumeet ja niiden vaarat.
www.halko.fi/koulutukset/2014/muuntohuumeet. Luettu 29.11.2016.

Surakka, V-M. 2010. Tutkimuskemikaalit.
www.paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut. Luettu 29.11.2016.

Szilvay, I. 2012. Muuntohuumeet. Nuorten linkki.
[http://www.nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/huumeet-ja-
laakkeet/muuntohuumeet](http://www.nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/huumeet-ja-
laakkeet/muuntohuumeet). Luettu 10.1.2017.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Kouluterveyskysely, Tuloksia. <<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/tulokset>. Luettu 11.2.2016.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. ESPAD 2015 - Eurooppalainen koulu-laistutkimus nuorten päihteiden käytöstä. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/espac-2015-eurooppalainen-koululaistutkimus-nuorten-paihteiden-kaytosta>. Luettu 17.2.2016

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. slideshare-esitykset. <http://www.slideshare.net/THLfi/suomalaisten-nuorten-pihteiden-kytt>. Luettu 18.2.2016.

Tietoarkisto 2003. Menetelmäopetus. Kvantimotv. Otantamenetelmät. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/otos/otantamenetelmat.html>. Luettu 31.1.2017.

Tulli. 2014a. Tiedotteet. Lehdistö tiedotteet. http://www.tulli.fi/fi/tiedotteet/lehdistotiedotteet/0000_tiedotteet/tiedote_20141223_5/index.html. Luettu 18.2.2016.

Tulli.2014b. Julkaisut ja esitteet. Tulliviesti.fi-verkkojulkaisu. 6/2014 Uusia muuntohuumeita tulee markkinoille jatkuvasti. http://www.tulli.fi/fi/suomen_tulli/julkaisut_ja_esitteet/tulliviesti/2014/Juttu_6_Muuntohuumeet/index.jsp. Luettu 25.2.2016

Vihavainen, S. 2015. Kannabiksen käyttö yhä yleisempää. Etelä-Saimaa. 11.

Vilpas, P. 2017. <https://users.metropolia.fi/~pervil/kvantsu/Moniste.pdf>. Luettu 10.1.2017.

Virtuaaliammattikorkeakoulu. Kyselyyn perustuvan tutkimuksen suorittaminen. <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289345955/1194290010211.html>. Luettu 14.3.2016

Wikipedia. 2016. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Nuoruus>. Luettu 14.3.2016.

YAD. 2016. Huumetietoa. Aineinfo-tietoa eri päihteistä. Muuntohuumeet. <http://www.yad.fi/huumetietoa/tietoa-ja-tukea/aineinfot/muuntohuumeet/> Luettu 29.11.2016

Kysymyslomake

Rastita oikea vaihtoehto. Täytetyt lomakkeet palautetaan opettajalle joka palauttaa ne analysoitavaksi.

1. Sukupuoli tyttö ()

poika ()

2. Oletko kuullut muuntohuumeista? kyllä ()

ei ()

3. Tiedätkö mitä muuntohuumeet ovat? kyllä ()

ei ()

4. Oletko kokeillut jotain muuntohuumetta? kyllä ()

ei ()

Jos vastasit kyllä, mitä

Jos vastasit kyllä, kuinka monta käyttökertaa on ollut? 1-4 ()

käytän satunnaisesti ()

käytän toistuvasti ()

Jos vastasit kyllä, mistä ostat/hankit muuntohuumeita? Internetistä ()

Tutulta/kaverilta ()

Jostain muualta, mistä? ()

4. Olen saanut tarpeeksi tietoa ja opetusta huumeista **koulussa**

1. Täysin eri mieltä
2. Jokseenkin eri mieltä
3. Jokseenkin samaa mieltä
4. Täysin samaa mieltä

5. Muuntohuumeiden käyttäminen voi johtaa vaaratilanteisiin

1. Täysin eri mieltä
2. Jokseenkin eri mieltä
3. Jokseenkin samaa mieltä
4. Täysin samaa mieltä

6. Vapaata kommentointia

Saatekirje

Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Saimaan ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyö

Hyvät 9.luokkalaisten huoltajat

Olemme sairaanhoitaja-opiskelijoita ammattikorkeakoulussa ja opiskelumme liittyy opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyömme käsittelee muuntohuumeita. Muunto-, eli designhuumeiden käyttö on lisääntynyt viime vuosina Suomessa ja myös Lappeenrannassa ja mediassakin aiheesta on ollut paljon keskustelua. Tarkoituksenamme on selvittää 15–16-vuotiaiden nuorten tietämystä muuntohuumeista, ja onko heillä mahdollisia käyttökokeiluja. Toteutamme työmme paperisena kyselynä oppitunnilla. Kysely on vapaaehtoista ja se tapahtuu nimettömänä eikä vastaajaa tai koulua pysty tunnistamaan opinnäytetyöprosessin missään vaiheessa. Tutkimuslupa on haettu Lappeenrannan kasvatus- ja opetustoimelta. Valmis opinnäytetyö on halutessanne saatavilla Saimaan ammattikorkeakoulun Theseus-tietokannassa. (www.theseus.fi) Pyydämme suostumustanne lapsenne osallistumiselle kyselyyn. Ohessa suostumuslomake, jonka pyydämme palauttamaan 31.9.2016 mennessä wilman kautta.

Lisätietoja saatte tarvittaessa meiltä.

Yhteistyöterveisin

Hanna Sokura
hanna.sokura@student.saimia.fi

Tinja Rapo
tinja.rapo@student.saimia.fi

Sosiaali- ja terveysala
Hoitotyön koulutusohjelma

Suostumus

**Muuntohuumeet nuorten keskuudessa – kysely lappeenrantalaisille
9.luokkalaisille
Tinja Rapo, Hanna Sokura**

Olen saanut riittävästi tietoa kyseisestä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset. Tiedän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Annan lapselleni luvan osallistua tähän tutkimukseen.

Aika ja paikka

Oppilaan nimi

Alaikäisen huoltajan allekirjoitus